

Sources on Food

By Rabbi Dr. Nachum Amsel

These sources are from the book, "The Encyclopedia of Jewish Values" published by Urim, or the upcoming books, "The Encyclopedia of Jewish Values: Man to Man" or "The Encyclopedia of Jewish Values: Man to G-d" to be published in the future.

(1) בראשית ב: טז-יז

וַיֵּצֵא ד' אֱלֹהִים עַל-הָאָדָם לֵאמֹר מִכָּל עֵץ-הַגֵּן אָכַל תֹּאכַל: וּמֵעֵץ הַדַּעַת טוֹב וְרַע לֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ כִּי יוֹם אֲכָלְךָ מִמֶּנּוּ מוֹת תָּמוּת:

(2) בראשית ג: ז

וַתִּפְקַחְנָה עֵינֵי שְׁנֵיהֶם וַיִּדְעוּ כִּי עִרְמָם הֵם וַיִּתְפָּרוּ עֲלֵה תְאֵנָה וַיַּעֲשׂוּ לָהֶם חִגְלֹת:

(3) בראשית ד: ב-ה

וַתִּסָּף לְלֶדֶת אֶת-אֲחִיו אֶת-הֶבֶל וְיָהִי-הֶבֶל רֹעֵה צֹאן וְקִין הָיָה עֹבֵד אֲדָמָה: וַיְהִי מִקֵּץ יָמִים וַיָּבֵא קִין מִפְּרִי הָאֲדָמָה מִנְחָה לַד': וְהֶבֶל הֵבִיא גַם-הוּא מִבְּכֹרוֹת צֹאנוּ וּמִחֻלְבָּהֶן וַיִּשַׁע יְהוָה אֶל-הֶבֶל וְאֶל-מִנְחָתוֹ: וְאֶל-קִין וְאֶל-מִנְחָתוֹ לֹא שָׁעָה וַיַּחַר לְקִין מְאֹד וַיִּפְּלוּ פָּנָיו:

(4) בראשית ח: כ

וַיִּבְנוּ נֹחַ מִזְבֵּחַ לַד' וַיִּקַּח מִכָּל הַבְּהֵמָה הַטְּהוֹרָה וּמִכָּל הָעוֹף הַטְּהוֹר וַיַּעַל עֹלֹת בְּמִזְבְּחוֹ:

(5) בראשית ט: כ-כד

וַיַּחֲלֵל נֹחַ אִישׁ הָאֲדָמָה וַיִּטַּע כָּרְם: וַיִּשְׁתֶּה מִן-הַיַּיִן וַיִּשְׁכַּר וַיִּתְגַּל בְּתוֹךְ אֹהֶלָה: וַיֵּרָא חָם אָבִי כְנָעַן אֶת עֶרְוַת אָבִיו וַיַּגִּד לְשְׁנֵי-אֲחָיו בַּחוּץ: וַיִּקַּח שָׁם וַיִּפֹּת אֶת-הַשְּׂמֹלָה וַיִּשְׁימוּ עַל-שִׁכְמוֹ שְׁנֵיהֶם וַיִּלְכוּ אַחֲרָיִת וַיִּכְסּוּ אֶת עֶרְוַת אָבִיהֶם וּפְנֵיהֶם אַחֲרָיִת וְעֶרְוַת אָבִיהֶם לֹא רָאוּ: וַיִּיקַץ נֹחַ מִיַּיִנו וַיִּדַע אֶת אֲשֶׁר-עָשָׂה לוֹ בְּנוֹ הַקָּטָן:

(6) בראשית י: ט

הוּא-הָיָה גִבּוֹר צַיִד לִפְנֵי יְהוָה עַל-כֵּן יֹאמַר כְּנַמְרֹד גִּבּוֹר צַיִד לִפְנֵי ד':

(7) בראשית יח: ב-ח

וַיִּשָּׂא עֵינָיו וַיֵּרָא וַיְהִי שְׁלֹשָׁה אַנְשִׁים נֹצְבִים עָלָיו וַיֵּרָא וַיִּרַץ לְקִרְיַתם מִפֶּתַח הָאֹהֶל וַיִּשְׁתַּחֲוֶה אֲרָצָה: וַיֹּאמֶר אֲדֹ-נִי אִם-נָא מִצְאֵתִי חַן בְּעֵינֶיךָ אֵל-נָא תַעֲבֹר מֵעַל עַבְדְּךָ: יִקַּח-נָא מֵעֵט-מִים וְרַחֲצוּ רַגְלֵיכֶם וְהִשְׁעֵנוּ תַחַת הָעֵץ: וַאֲקַחְהָ פַת-לֶחֶם וְסַעֲדוּ לַבָּרֶם אַחַר תַּעֲבֹרוּ כִּי-עַל-כֵּן עֲבַרְתֶּם עַל-עַבְדְּכֶם וַיֹּאמְרוּ כֹן תַעֲשֶׂה כַאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ: וַיִּמָּהֵר אַבְרָהָם הָאֹהֶלָה אֶל-שָׂרָה וַיֹּאמֶר מַהֲרִי שֵׁלֶשׁ סָאִים קִמַּח סֹלֶת לוֹשִׁי וְעֵשִׂי עֲגוֹת: וְאֶל-הַבָּקָר רֹץ אַבְרָהָם וַיִּקַּח בֶּן-בָּקָר רֹד וטוֹב וַיִּתֵּן אֶל-הַנַּעַר וַיִּמָּהֵר לַעֲשׂוֹת אֹתוֹ: וַיִּקַּח חֲמָאָה וְחֵלֶב וּבֶן-הַבָּקָר אֲשֶׁר עָשָׂה וַיִּתֵּן לַפְּנֵיהֶם וְהוּא עֹמֵד עֲלֵיהֶם תַּחַת הָעֵץ וַיֹּאכְלוּ:

(8) אבות א: טו

שְׂמַאי אוֹמֵר... אִמּוֹר מֵעַט וְעֵשָׂה הַרְבֵּה

(9) שבועות לה:

דָּאִמַר רַב יְהוּדָה אִמַר רַב גְּדוּלָה הַכְּנַסַת אוֹרְחִין יוֹתֵר מֵהַקְּבֻלַת פְּנֵי שְׂכִינָה

(10) בראשית כה: כט-לג

וַיֵּזֶד יַעֲקֹב נְזִיד וַיָּבֵא עֲשׂוֹ מִן-הַשְּׂדֵה וְהוּא עֵינִי: וַיֹּאמֶר עֲשׂוֹ אֶל-יַעֲקֹב הַלְעִיטִנִי נָא מִן-הָאֲדָם הָאֲדָם הִזָּה כִּי עֵינִי אֲנֹכִי עַל-כֵּן קָרָא שְׂמוֹ אֲדָוָם: וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב מִכְּרָה כִּיֹּס אֶת-בְּכֹרְתְךָ לִי: וַיֹּאמֶר עֲשׂוֹ הִנֵּה אֲנֹכִי הוֹלֵךְ לָמוֹת וְלָמָּה-זֶּה לִי בְּכֹרָה: וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב הַשְּׂבַעָה לִי כִּיֹּס וַיִּשְׂבַּע לוֹ וַיִּמְכַר אֶת-בְּכֹרְתוֹ לַיַּעֲקֹב:

11) בראשית כז:ב-ד

וַיֹּאמֶר הֱנֵה-נָא זְקֻנָתִי לֹא יָדַעְתִּי יוֹם מוֹתִי וְעַתָּה שְׂאֵ-נָא כְלִיד תְּלִיד וְקִשְׁתֶּךָ וְצֵא הַשָּׂדֶה וְצוּדָה לִי צִידָה [ציד] : וַעֲשֵׂה-לִי מִטְעָמִים כַּאֲשֶׁר אֶהְבֵּתִי וְהִבִּיאָה לִי וְאֹכְלָה בְעֵבוֹר תִּבְרַכְךָ נַפְשִׁי בְטָרִם אַמּוֹת :

12) בראשית לב:לג

עַל-כֵּן לֹא-יֹאכְלוּ בְנֵי-יִשְׂרָאֵל אֶת-גִּיד הַנֶּשֶׂה אֲשֶׁר עַל-כַּף הַיָּרֵךְ עַד הַיּוֹם הַזֶּה כִּי נָגַע בְּכַף-יָרֵךְ יַעֲקֹב בְּגִיד הַנֶּשֶׂה :

13) תהילים כד:א

לְדָוִד מִזְמוֹר לְד' הָאֲרֶץ וּמְלוֹאָהּ תִּבֵּל וַיִּשְׁבִּי בָּהּ :

14) ברכות לה.

תנו רבנן אסור לו לאדם שיהנה מן העולם הזה בלא ברכה וכל הנהנה מן העולם הזה בלא ברכה מעל.

15) ספר החינוך, מצוה תנא

...ועוד נאמר בטעם השחיטה מן הצואר ובסכין בדוק כדי שלא נצער בעלי חיים יותר מדאי.

16) ויקרא ז:כו-כז ודברים יב:כג

וְכֹל-דָּם לֹא תֹאכְלוּ כָּל מוֹשְׁבֵיכֶם לְעוֹף וְלַבְּהֵמָה : כָּל-נֶפֶשׁ אֲשֶׁר-תֹאכַל כָּל-דָּם וְנִכְרַתָּה הַנֶּפֶשׁ הַהוּא מֵעַמִּי : רק חֲזַק לְבַלְתִּי אֶכַּל הַדָּם כִּי הַדָּם הוּא הַנֶּפֶשׁ וְלֹא-תֹאכַל הַנֶּפֶשׁ עִם-הַבָּשָׂר :

17) מועד קטן ט.

אין שמחה בלא אכילה ושתייה.

18) תהילים מ:ט

לַעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ אֱלֹקֵי חַפְצָתִי וְתוֹרָתְךָ בְּתוֹךְ מַעֲי :

19) מדרש רבה בראשית טו:ז

היה אותו האילן שאכל ממנו אדם וחיה ר"מ אומר חטים היו כד לא הוה בר נש דיעה אינון אמרין לא אכל ההוא אינשא פיתא דחיטי מן יומוי רבי שמואל בר ר' יצחק בעי קמי רבי זעירא אי"ל אפשר חטים היו אמר לו הין אי"ל והכתיב עץ אי"ל מתמרות היו כארזי לבנון.

20) כתבי האר"י, שער הכוונות, קריאת שמע דרוש ח

חטים כי חטה בגי' כ"ב דהיינו הכ"ב אותיות הנרמזות בבטנו כי שם נרמזים הרל"א שערים בסוד הגלגלים שהם בבטן. והכ"ב אותיות הם מן בינה ... בספר יצירה ...

21) פירוש אור החיים על ויקרא יח:ב

מעתה השומר עצמו ממאכלות הרעות יתגבר החפץ בו בדברים הנוגעים לנפש, והוא אומר "לעשות רצונך אלקי חפצתי, וזה היה לי להיות תורתך בתוך מעי".

22) ויקרא יא:מו-מו

זאת תורת הבהמה והעוף וכל נפש החיה הרמשת במים ולכל נפש השרצת על-הארץ : להבדיל בין הטמא ובין הטהור ובין החיה הנאכלת ובין החיה אשר לא תאכל :

FOOD

(23) פירוש רש"י על ויקרא יט:ב

קדושים תהיו - הוו פרושים מן העריות ומן העבירה, שכל מקום שאתה מוצא גדר ערוה אתה מוצא קדושה.

(24) ויקרא יא:ג

כל מפרסת פרסה ושסעת שסע פרסת מעלת גרה בבהמה אתה תאכלו:

(25) ויקרא יא:ד-ז

אך את-זה לא תאכלו ממעלי הגרה וממפרסי הפרסה את-הגמל כי-מעלה גרה הוא ופרסה איננו מפרס טמא הוא לכם: ואת-השפן כי-מעלה גרה הוא ופרסה לא יפרס טמא הוא לכם: ואת-הארנבת כי-מעלת גרה הוא ופרסה לא הפרסה טמאה הוא לכם: ואת-החזיר כי-מפרס פרסה הוא ושסע שסע פרסה והוא גרה לא-יגר טמא הוא לכם:

(26) פסחים קיג:

שלשה הקדוש ברוך הוא שונאן המדבר אחד בפה ואחד בלב...

(27) ברכות כח.

שהיה רבן גמליאל מכריז ואומר כל תלמיד שאין תוכו כברו לא יכנס לבית המדרש.

(28) סנהדרין קד:

אמר רבא אמר רבי יוחנן בשביל מה הקדים פ"א לעי"ן בשביל מרגלים שאמרו בפייהם מה שלא ראו בעיניהם.

(29) ויקרא יא:מו-מוז

את תורת הבהמה והעוף וכל נפש החיה הרמשת במים ולכל-נפש השרצת על-הארץ: להבדיל בין הטמא ובין הטהור ובין החיה הנאכלת ובין החיה אשר לא תאכל:

Horeb, Vol. 2, Chap. 68. Trans. From the original German by Davan (30) Grunfeld (London: Soncino Press, 1962)

זאת תורת הבהמה והעוף וכל נפש החיה הרמשת במים ולכל נפש השרצת על הארץ: להבדיל בין הטמא ובין הטהור ובין החיה הנאכלת ובין החיה אשר לא תאכל:

(31) ויקרא יא:יג-יט ודברים יז:יא-כ

ואת-אלה תשקצו מן-העוף לא יאכלו שקץ הם את-הנשר ואת-הפרס ואת העזניה: ואת-הדאה ואת-האיה למינה: את כל-ערב למינו: ואת בת היענה ואת-התחמס ואת-השחף ואת-הנץ למינהו: ואת-הכוס ואת-השלף ואת-הינשוף: ואת-התנשמת ואת-הקאת ואת-הרחם: ואת החסידה האנפה למינה ואת-הדוכיפת ואת-העטלף: כל-צפור טהרה תאכלו: וזה אשר לא-תאכלו מהם הנשר והפרס והעזניה: והראה ואת-האיה והדיה למינה: ואת כל-ערב למינו: ואת בת היענה ואת-התחמס ואת-השחף ואת-הנץ למינהו: ואת-הכוס ואת-הינשוף והתנשמת: והקאת ואת-הרחמה ואת-השלף: והחסידה והאנפה למינה והדוכיפת והעטלף: יט וכל שרץ העוף טמא הוא לכם לא יאכלו: כל-עוף טהור תאכלו:

(32) חולין נט.

משנה: סימני בהמה וחיה נאמרו מן התורה וסימני העוף לא נאמרו אבל אמרו חכמים כל עוף הדורס טמא.

(33) רבינו גרשום על חולין נט.

הדורס טמא: שקלט מאויר.

FOOD

4

34) רש"י על חולין נט.

הזורס - האוחז בצפרניו ומגביה מן הקרקע מה שאוכל:

35) תוספות על חולין סא ד"ה "הזורס"

ומפרש ר"ת דורס ואוכל מחיים ואינו ממתין עד שתמות.

36) שולחן ערוך, יורה דעה פב:ב

... מי שאינו מכירם ואינו יודע שמותיהם בודק בסימנים כל עוף שהוא דורס ואוכל בידוע שהוא ממינים הטמאים.

37) מדרש, ויקרא רבה ד:ו

תני חזקיה (ירמיה נ) "שה פזורה ישראל" נמשלו ישראל לשה.

38) פירוש רש"י על בראשית כו:לד

בן ארבעים שנה - עשו היה נמשל לחזיר, שנאמר יכרסמנה חזיר מיער (תהלים פ, יד), החזיר הזה...

39) מדרש עשרת מלכים, פתרון תורה, פרשת שמיני

רכב גמל זו מלכות ישמעאל
ויש אומרים גמל הוא ישמעאל, שהוא מעלה גרה ופרסה אינו מפריס, כך ישמעאלים תשביח ותהליל לאל, בפה יאמרו ובמעשה לא יעשו.

40) ברכות נו:

הרואה ישמעאל בחלום תפלתו נשמעת, ודוקא ישמעאל בן אברהם, אבל טייעא בעלמא לא.
הרואה גמל בחלום מיתה נקנסה לו מן השמים והצילוהו ממנה.